

JELENA BAČIĆ
ALIMPIĆ

Kofer iz Berlina

■ Laguna ■

Copyright © 2018, Jelena Bačić Alimpić
Copyright © ovog izdanja 2018, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ruži mojej...

Ja i dalje držim kofer u Berlinu.

Marlen Dietrich

DEO PRVI

I

Berlin, 1992.

Vera je užurbano skupljala papire rasute po stolu i nervozno se osvrkala tražeći dokument koji nikako nije mogla da pronade. Preturala je i po kanti, punoj ispisanih stranica.

Svaku žalbu prepravljala je i po nekoliko puta, sve dok nije bila sasvim sigurna da joj nije promakao nijedan detalj. Umela je da napravi čitave piramide od beležaka u vezi sa delikatnim predmetima na kojima je radila. Vera Miler nije bila tek običan advokat. Bila je poznata po rešavanju i najzamršenijih potraga za ljudima izgubljenim godinama pre, ali i nakon nedavnog pada Berlinskog zida. Imala je toliko posla da joj se ponekad činilo kako joj se život svodi samo na rad. Noći je često provodila zatvorena u svojoj kancelariji u Miteu, u Unter den Linden broj 221b.

Naravno, nije tako bilo od samog početka. S nostalgичnim osmehom na usnama setila se svoje prve male kancelarije, koju je iznajmila nakon što je diplomirala

pravo i opredelila se za advokaturu. Setila se i svih muka kroz koje je prolazila dok se nije dokazala najpre kao žena, a potom kao stručnjak. Jer, Nemci su mahom više verovali muškarcima, barem kada je o njenoj branši reč. Oni retki koji su njenu kancelariju posetili, po preporuci nekog rođaka ili prijatelja i uz obaveznu napomenu da je Vera poreklom Ruskinja, doprineli su tome da izgradi zavidnu reputaciju uprkos neopravdanoj diskriminaciji.

Vera je još na studijama upoznala svog supruga Tomasa Milera i, iako nikada nije mislila da je on ljubav njenog života, bilo joj je prijatno u njegovom prisustvu. Volela je njegovu profesorsku rastrojenost, razbarušenu smeđu kosu i nemirne plave oči. Volela je što je voleo muziku kao i ona, teatar i operu. Njihova veza je ličila pre na miran tok reke Špreje nego na strastvenu ljubav o kojoj je čitala u nezahtevnim romanima kada je htela da se odmori od zahtevnih pravničkih udžbenika i barem na neko vreme odluta u svet mašte.

Nije bila romantična. Možda je razlog tome bio taj što je usvojena i što joj je nedostajala ljubav bioloških roditelja, koje nije pamtila. Iako su Ingrid i Franc Šmit, njeni usvojitelji, bili blagonakloni prema njoj i trudili se da joj za vreme odrastanja nekako nadoknade nedostatak roditeljske ljubavi i pažnje, u Verinom srcu i duši zjapila je ogromna rupa, koju čak ni Tomasova ljubav nije mogla da zakrpi. Ingrid, njena pomajka, bila je nežna žena tananih osećanja, uvek spremna da pusti suzu, ali isto tako i da se bespogovorno prepusti volji i svakoj odluci svog supruga Franca, introvertnog čoveka okrenutog nauci i politici, koji je na neki svoj, pomalo uvrnut način izuzetno voleo Veru. On i njegova supruga nisu mogli da imaju decu i

Franc Šmit je na uporno insistiranje svoje žene pristao da usvoje Veru. Kada je devojčica odrasla, i postala izuzetno lepa devojka, pokušavala je da od svojih usvojitelja izvuče barem neku informaciju o svom poreklu i načinu na koji se obrela u njihovom domu. Ali kad god bi ona započela razgovor o tome, Ingrid bi skretala pogled, bojažljivo gledajući u svog muža, a on bi ravnim, jednoličnim tonom uvek odgovarao kako je to bila lična usluga njegovom dobrom prijatelju i želja njegove supruge da se dokaže kao roditelj. Kada bi ga Vera pitala ko je bio taj prijatelj i da li ga je ona upoznala, njen poočim bi odgovarao:

– Nisi, ali verujem da ćeš ga upoznati kad za to dođe vreme.

Vera bi u tim prilikama zauzdavala jezik, jer Franc nije trpeo navaljivanje niti bilo koji oblik nepoštovanja, a nepoštovanjem je smatrao svaki pokušaj suprotstavljanja njegovoj odluci, pogotovo mišljenju. Zato je mlada žena molila da joj barem kažu odakle potiče, na šta bi njen poočim kratko odgovarao:

– Iz Lenjingrada.

Od Ingrid je saznala jednom prilikom, dok je Franc bio službeno odsutan, a ona, prepuštena svakodnevnoj apatiji, posebno ranjiva u svom melanholičnom raspoloženju, da je zaista poreklom iz Lenjingrada, da je njena majka rođena i odrasla u Rusiji, a da o ocu zna samo to da je bio Nemač.

Vera ju je tada suznih očiju preklinjala da joj kaže ako zna šta se dogodilo njenim roditeljima, a Ingrid je dugo, dugo ćutala, pogleda uprtog u daljinu, da bi joj naposljetku, posle tišine koja je predugo trajala, pomalo promuklim, hrapavim glasom, birajući svaku reč, oprezno odgovorila:

– Znam samo da je tvoja majka preminula pre tvog trećeg rođendana, a o tvom ocu ne znam ništa. Ne znam ni da li je živ. Možda Franc zna, ali kunem ti se, najdraža, da mi nikada ni reč o njemu nije rekao, čak ni kada sam ga molila... Uostalom, i sama znaš kakav je otac.

Znala je. I nije insistirala na daljoj priči. Ubrzo nakon tog razgovora sa pomajkom upoznala je Tomasa, koji je učinio sve da Vera zaboravi na to što ju je mučilo u traganju za saznanjima iz prošlosti i prepusti se sadašnjosti. Tada bi se sa još većim žarom i istrajnošću posvetila završetku studija pravnih nauka. Ingrid i Franc Šmit bili su više nego ponosni kada je Vera diplomirala prava sa najvišom ocenom. Poočim joj je spremno ponudio novčanu pomoć kako bi otpočela sopstveni posao, privatnu advokaturu. Nije bilo nimalo lako u to vreme, ali je on zahvaljujući dobrim političkim vezama i društvenim kontaktima uspeo da joj pomogne da lagano stane na svoje noge.

Berlin je tada još uvek bio podeljen na Istočni i Zapadni i Franc je često govorio o čuvenoj noći između trinaestog i četrnaestog avgusta 1961, kada su jedinice istočnonemačke armije zatvorile sve prelaze iz istočnog u zapadni deo. U danima koji su nakon te kobne noći usledili duž Sovjetskog sektora bio je podignut čuveni Berlinski zid. Stanovnici Berlina i Zapadne Nemačke bili su u potpunom šoku.

Vera je to vreme dobro pamtila, iako je još bila devojčica. Studentski protesti, grafiti koji su svakog jutra osvanjivali duž Berlinskog zida podsećali su je na surovu realnost. Već tada je znala da će živeti svoj mladi život i obrazovati se u nekoj vrsti geta. Izbeglištva za poražene, nemoćne i

malobrojne da se odupru svetskim silama. Bila je previše zrela za svoje godine.

Iako su živeli u istočnom delu grada, Franc Šmit je bio naklonjen zapadnim silama. Uz pomoć dobrih prijatelja mogao je s posebnom propusnicom da posećuje Zapadni Berlin. Agitovao je protiv komunističkog režima, doduše, najčešće i najglasnije među debelim zidovima svoje udobne berlinske kuće na istočnoj strani. Bio je vrlo nezadovoljan što Vera u školi uči ruski, i često je umeo da iznosi podrugljive opaske na račun tog, kako je govorio, „okupatorskog“ jezika. Ingrid bi mu tada snishodljivim, tihim tonom rekla:

– Nemoj, France, molim te. Vera zna odakle potiče i ipak je to njen maternji jezik. Zar ne vidiš da je svojim zajedljivim opaskama povređuješ?

Franc nije u potpunosti razumeo nastojanja svojih sunarodnika da pošto-poto pređu na zapadnu stranu, jer njemu i njegovoj porodici suštinski ništa nije nedostajalo. Osim slobode, kako je govorio.

Zbog slobode, istočni deo Berlina svake nedelje je gubio više hiljada svojih građana, koji su bili spremni da za nju i poginu. Poslednje nedelje jula 1961. deset hiljada nemačkih izbeglica pojavilo se u prijemnim centrima Zapadnog Berlina.

U tim prevezima i traganju za slobodom kao neprikosnovenom i jedinom teritorijom dostojnom čoveka, mnogi od izbeglica izgubili su svaki kontakt sa svojom porodicom i prijateljima. Vera, koju su odmalena učili da je ljudska sloboda postulat koji se ničim ne može oskvrnuti, naslutila je da će jednoga dana na desetine hiljada ljudi tražiti svoje izgubljene roditelje, braću, sestre, devojke,

verenike i ostale srodnike. Stoga se već tada zainteresovala za kriminalistiku, o kojoj je osnovna znanja stekla tokom studija. Marljivo je beležila dostupne podatke o nestalima. Vodila je neku vrstu dnevnika, što je u početku zaprepašćivalo njene usvojitelje, ali su vrlo brzo shvatili da su njena interesovanja neuobičajena za devojčice tog uzrasta.

Za sve vreme Hladnog rata, koji je trajao od 1947. do 1991. godine, zapadne sile imale su kontrolnu tačku između Istočnog i Zapadnog Berlina, kasnije popularno nazvanu *Checkpoint Charlie*. To mesto bilo je poprište brojnih uspešnih i neuspešnih pokušaja prebega iz istočnog u zapadni deo. Rizik je bio ogroman. Ulog još veći: sam život.

Kontrolni punkt se nalazio u Fridrihštraseu, u centru, i samo su zaposleni u vojnim organizacijama i državljani drugih zemalja, kao i zapadnonemački i istočnonemački funkcioneri smeli da koriste ovaj prelaz, koji je Veru oduvek intrigirao. Sedamnaesti oktobar 1961. godine, nakon kojeg su i usledili najžešći studentski protesti, datum je koji će večno ostati zabeležen ne samo u nemačkoj već i u svetskoj istoriji. Poznat je po neuspešnom begu Petera Fehtera, kojeg su ustrelili istočnonemački graničari. Zajedno sa svojim prijateljem Helmutom Kulbajkom Peter je uspeo da se popne uz Berlinski zid, u neposrednoj blizini kontrolnog punkta. Helmut se spasao, ali je Peter bio smrtno ranjen. Pred očevicima, američkim vojnicima i istočnonemačkim graničarima, iskrvario je na smrt podno onog dela zida koji je dobio ime *Todesstreifen*, „traka smrti“.

Iste godine, dvadeset sedmog oktobra, svetu je zastao dah. U centru Berlina, na graničnom prelazu u

Fridrihštraseu, sa uperenim cevima stajali su sučeljeni američki i sovjetski tenkovi. I jedni i drugi bili su spremni da pucaju. Predsednik Saveta ministara SSSR-a Nikita Hruščov pregovarao je s novim američkim predsednikom Džonom Kenedijem više meseci i Vera se dobro sećala tih prenosa koje je svake večeri slušala u domu Šmitovih, uz obavezne Francove opaske. Hruščov i Kenedi nisu mogli da se dogovore o statusu Berlina i nesrećno rešenje bilo je početak izgradnje Berlinskog zida. Iako je Hladni rat bio na samom vrhuncu, reakcije Zapada ipak nisu otišle dalje od glasnog negodovanja i diplomatskog besa. Sedam dana kasnije, zamenik američkog predsednika Lindon Džonson posetio je podeljeni grad i Berlincima u zapadnom delu obećao da će SAD zaštititi njihovu teritoriju i slobodu. Ali sa zidom se, dodao je naposletku, mora živeti.

Sve to je užasavalo još sasvim mladu, politikom nezadajenu Veru, oduzimajući joj nadu u pravdu i slobodu ljudskog i društvenog poretka. Više puta se zapitala zašto je uopšte želela da upiše prava u svetu gde pravde očigledno nema. Dok je na crno-belom ekranu televizora gledala kako u centru Berlina stoji više od trideset tenkova koji pripadaju glavnim akterima Hladnog rata, Sjedinjenim Državama i Sovjetskom Savezu, shvatila je kako su životi miliona ljudi u rukama dve svetske sile. Poželela je da zauvek spakuje kofer i ode iz Berlina u potragu za nekim drugim svetom.

Naravno, to nije bilo moguće.

Zato je, nekoliko godina kasnije, ćutke studirala u svom getu i svakodnevno trpeljivo slušala poočimove govore, u kojima je bilo malo istine a previše ostrašćenosti. Samo se uz Tomasa osećala donekle bezbednom, a njen budući

muž ubedio ju je u to da je svaki oblik studentskog protesta, u koji je u nekoliko navrata pokušala da se uključi, samo puko trošenje vremena, energije i uzaludnih ideala. Bio je u pravu. To vreme je prošlo. Jer, nisu se tu ništa pitali ni građani, profesori, akademici, studenti, radnici, niti javne i kulturne ličnosti. Bilo je to pitanje prestiža između svetskih sila, a one koji su se drznuli da se u te visokodržavničke poslove umešaju direktno, agitujući u javnim nastupima, režim je utišavao po kratkom postupku – dugogodišnjom zatvorskom kaznom bez pravog sudskog procesa i prava na žalbu.

Tada je svaka Verina nada u bolje sutra iščilela, zajedno s njenom željom da spakuje kofer, napusti Berlin i ode u Lenjingrad u potrazi za istinom.

II

Lenjingrad, 1942.

Šta se najviše od svega pamti?

Strah?

Bol?

Glad?

Ljubav?

Valentina Vasiljevna Nečajeva po ko zna koji put je silazila u hladni podrum svoje omanje lenjingradske kuće i proveravala da li su umetnička dela koja su joj poverena na čuvanje, kao i stotinama hiljada drugih Lenjingrađana, neoštećena, dobro upakovana i zaštićena. Svake večeri ih je pažljivo odmotavala i skoro pobožno zurila u slike i skulpture najvećih svetskih umetnika, koje su samo dve godine ranije prpošno visile na zidovima i počivale na postoljima u živopisnim dvoranama prelepog Ermitaža.

Sve dok nije počela operacija „Severna svetlost“. Dok Nemci nisu opkolili Lenjingrad i blokirali sve ulaze u

nekadašnju prestonicu i izlaze iz nje. Dok nije počeo košmar koji Valentina nije mogla ni da zamisli. U početku nije shvatala šta se zapravo dešava. Naravno, znala je da je otpočeo Drugi svetski rat i da se u svetu na mnogim frontovima vode užasavajuće borbe zahvaljujući bolesnom umu fanatika Adolfa Hitlera, ali se pitala zašto nijedan Nemač nije ušao u Lenjingrad. Zašto samo stoje okolo kao besni psi rata i čekaju... Šta? Onda joj je otac, jedne tihe ratne večeri, dok se na ulicama Lenjingrada čulo samo zavijanje izgladnelih pasa, rekao da je po naređenju Adolfa Hitlera izdat proglas sledeće sadržine: „Firer je odlučio da se grad Peterburg izbriše sa lica zemlje. Posle poraza sovjetske Rusije neće postojati nijedan razlog da grad postoji.“

Ni tada joj još nije bilo jasno, a otac joj je prećutao, da su snage nemačke vojske po naređenju Adolfa Hitlera pokušavale da sistematski izgladne stanovništvo Lenjingrada, koje nije imalo odakle da se snabdeva hranom. Predviđali su uništenje oko tri miliona stanovnika. Pa ipak, kada su ljudi, ophrvani strahom i zaprepašćenjem, konačno shvatili šta je namera okupatora, pokušavali su da dopreme hranu preko zaleđenog jezera Ladoga kamionima i sankama, a leti brodovima, rizikujući sopstvene živote. Valentina je prvi, iskonski strah za svoj život i živote svojih najdražih osetila krajem prošle godine kada je nemačka avijacija uništila zalihe hrane, a zima je te 1941. stigla neuobičajeno rano, čak i za Lenjingrad. Porcije hleba su u oktobru pale na 400 grama za radnike i 250 grama za decu i žene. Pred kraj istog meseca, sledovanja su se smanjila na 250 grama za radnike i 125 grama za ostale.

Nije moguće preživeti dan sa tako malom količinom hrane, mislila je Valentina. Tada još nije znala za šta je sve ljudsko telo sposobno, iako je osećala oštar, probadajući bol gladi u trbuhu, skoro neprestano. Kada bi noću, ušuškana u zagrljaju između majke i oca, nakratko zaspala, sanjala je uvek samo jedno – hranu. Spavali su potpuno obučeni, u valjenkama, prekriveni svom ćebadi koju su u kući imali, zbijeni jedni uz druge. Kada je otac u očaju pokušao da strgne platna kojima su bila prekrivena umetnička dela u njihovom podrumu, Valentina je prvi put gorko, naglas zaplakala. Otac ju je pogledao, najpre strogo, da bi samo tren ili dva kasnije ljutiti sjaj u njegovom oku zamenila empatija i neka vrsta prkosa, pa joj je rekao:

– Ne plači, Valja. U pravu si. Mi možda nećemo preživeti strašnu zimu i glad, ali će ova dela svedočiti i posle naše smrti. Ne plači, mila, neću ih ni taći...

Valentina je znala kolika je to žrtva, jer su mogli da potpale slike i makar se nakratko zagreju, a platnima zatisnu prozore kroz koje je neumoljivo duvao reski, ledeni ruski vetar. Ponekad bi noću, u mraku, mislila kako ga Finci šalju ne bi li im bilo još gore, ali nikada nije svoje misli glasno izgovarala. U međuvremenu je temperatura pala na minus četrdeset stepeni Celzijusa i hladnoća je postala nepodnošljiva. Poslednjeg meseca te 1941. u Lenjingradu je umrlo preko pedeset hiljada ljudi.

U potrazi za hranom, kada bi dobro natovarena svakvom odećom izašla na ulicu – premda je znala da je neće naći, ali nije mogla beskorisno da sedi u kući i očajava – svakodnevno je prolazila pored smrznutih, ukočenih mrtvih tela svojih sugrađana. Ona nije sa njih ništa skidala, ali je viđala druge kako to rade... Tada bi se

samo prekrstila i pošla dalje. Bilo joj je strašno da gleda kako očajni ljudi skidaju odeću s mrtvih tela i ostavljaju ih tako ukočene na mrazu, očiju otvorenih i uprtih u surovo lenjingradsko nebo. Kada bi se sunce probilo iza oblaka, iako joj je oštar mraz cepao obraze, Valentina bi podizala glavu ka nebu i zatvorenih očiju pokušavala da upije makar tračak toplote.

Pesnikinja Ana Ahmatova te godine je zapisala:

„Ptice smrti u zenitu stoje,
taj što će Lenjingrad izdati, ko je?
Ne vičite, on diše i snuje,
još živ je on i sve čuje:
Kako na baltijskom dnu
sinovi njegovi jauču u snu.
Kako iz grudi im jecaj: „hleba“
i do sedmog se čuje neba...
Al surov je svod taj i škrt,
a iz svih prozora gleda smrt...“*

Valentina je znala da su neki od njenih sugrađana poklekli pred izazovima gladi i smrti. Izbor da li da se sagori biblioteka ili stari nameštaj i umetnička dela – ili pak da se smrzne, bio je veoma težak. Uslovi u gradu su bili užasni, a glad sve snažnija. Granate su padale svakoga dana. Valentina je bila posebno oprezna kada bi krenula u uzaludnu potragu za hranom i često bi, kada bi ugledala leš psa ili mačke, pomislila kako će i ljudi uskoro postati kao životinje – jer su razmišljali samo o hrani, kao da je

* Preveo Svetislav Travica.

to jedino o čemu uopšte mogu misliti. Većina njih bi te leševe odnosila kući i jela. Valentina je mislila kako bi pre umrla nego tako nešto učinila. Muškarci i žene su svakim danom sve više postajali izjednačeni u svojoj gladi. Svi su bili isti. Smežurani, bez grudi, sa ogromnim, naduvenim stomacima. Umesto mesa na rukama i nogama videle su se samo kosti pod naboranom kožom.

U jednom od svojih teturanja Lenjingradom, Valentina je srela školskog druga, kojeg najpre nije ni prepoznala. On nju jeste. Zvao se Andrej Georgijevič Beljajev. Pozvao ju je po imenu, a ona je oklevajući zastala i suzila pogled.

– Valja... Valječka... Ne prepoznaješ me? To sam ja... Andrej... Andrej Beljajev...

– Andruša... – prošaputala je Valentina nesvesno prinevši šaku usnama dok su joj se zenice punile užasom.

– Znam... malo sam smršao, pa me nisi prepoznala, je l' tako?

Valentina je pokušala da se osmehne, ali umesto toga oči su joj se napunile suzama. Jer pred njom je stajao kostur mladića kojeg je nekada poznavala, a kojeg su svi u razredu voleli zato što je bio šaljivdžija i dobar drug, uvek spreman da pomogne. Zagrlila je njegove kosti, na mestu gde su nekada bila snažna dečaćka ramena, bezglasno jecajući.

Kada ju je odmakao od sebe i zavukao ruku u džep pohabanog kaputa, pa joj pružio koricu hleba, Valentina je pala na kolena, na smrznuto, skamenjeno tlo.

Andrej je kleknuo pred nju i nežno je pomilovao po kosi:

– Ne plači, Valja... još si lepa... možda ćeš ti ipak preživeti...

Valentina ga je zbunjeno pogledala, dok ju je Andrej pomno posmatrao, pa nakon nekoliko trenutaka tiho rekao:

– Sećaš li se Puškina? Našeg Dečjeg sela?

Zažmurila je. Videla je slike njihovog bezbrižnog detinjstva, njihove jurnjave po parkovima oko baroknih palata i takmičenja ko će najdalje sa Mermernog mosta baciti oblutak u ribnjak. Zavrtelo joj se u glavi. Andrej ju je zagrlio, a onda nestao u hladno predvečerje. Još dugo pošto su se rastali Valentina je gledala u pravcu u kom je njen školski drug otišao.

– Puškin... – prošaputala je. – Moram otići u Puškin.

III

Vera je sporo otvarala slepljene kapke dok joj je nozdrve parao miris sveže pečenih jaja i kobasica i kuvane kafe. Pljuvačka joj se istog trenutka nakupila u ustima, jer nije mogla da se seti kada je juče poslednji put jela... I, da li je uopšte jela? Odmahnuvši glavom, oteturala se do kupatila i brzo obavila jutarnju higijenu, žureći da se pridruži veselim glasovima iz kuhinje. Osmehnula se na Tomasove neuspešne pevačke pokušaje i bilo joj je drago da čuje kako se Ana kikoće. Njihova sedmogodišnja kćerka bi se svaki put kada bi otac pokušavao da joj otpeva pesmu prevrtala od smeha. Vera oseti oštar ubod griže savesti u dnu stomaka. Znala je da previše radi i premalo vremena provodi sa kćerkom i bila je gotovo ljubomorna na Tomasa jer mu je njegov profesorski posao ostavljao dovoljno vremena za druženja s njom.

Namestila je širok osmeh na svoje pune, lepo oblikovane usne i prijatnim altom zapevala:

– Dobro jutrooo!

– Mamaaa! – Ana je skočila sa stolice i zaletela se Veri u zagrljaj trljajući svoj nosić o njen trbuh. Onda je podigla svoje plave oči tako nalik Verinim i prekorno je pogledala.

– Mislim da si predugo spavala. Tata i ja smo skoro završili doručak.

– Ana! – pozvao je Tomas svoju mezimicu. – Pusti majku i dođi za sto. Bezbroy puta sam ti rekao da mama naporno radi i da joj je potreban odmor.

– Je l' zbog toga zaboravila dogovor od juče da svi zajedno odemo u bioskop? – pitala je Ana.

– Mama nije zaboravila, nego je imala previše posla. Zar se nisi lepo provela sa mnom? – pitao je Tomas. Veri su se suze skupljale u uglovima očiju dok je sipala kafu.

– Ali zato u subotu svi zajedno idemo na klizanje! Je l' tako, mama? – upitao je Tomas nekako neprirodno veselim, tek neznatno povišenim tonom.

– Tako je! – tobože veselo odgovori Vera i poljubi Anu u glavicu dok je sedala za sto.

– Mama, zar nećeš zakasniti na posao? – ljubopitljivo je upitala Verina kćerkica.

– Znaš šta, dušice? Da, zakasniću, ali baš me briga! Želela bih da te ja danas odvezem u školu, a posle da dođem po tebe, pa da zajedno odemo na pitu s jabukama?

– Jeeeee! – uzbuđeno je povikala Ana bacivši se majci u zagrljaj.

Vera je pogledala u Tomasa preko Anine glavice, a on je upitno izvio obrvu smeškajući se. Kada je video da se Veri oči ponovo pune suzama, požurio je da kaže:

– Mislim da je to fantastična ideja! Lepo se provedite, devojke, a ja ću već nešto smisliti...

– Tata, hoćeš li i ti sa nama?

– Neću, mila, zaboravio sam da imam sastanak sa svojom devojkom večeras, pa ću se potruditi da se doteram...

– Tata! – zabezegnuto je uzviknula njihova kćerka, dok se Vera nežno osmehivala. Znala je da je to još jedna u nizu Tomasovih šala. Volela je njegovu duhovitost i smatrala ju je odlikom inteligentnih ljudi.

– Sa bivšom, Ana, sa bivšom devojkom! Izvini, nisam se dobro izrazio. Voleo bih da izvedem tvoju majku na večeru, ako se slažeš, mlada damo. Može baka Ingrid da dođe da te pričuva i pročita ti neku zanimljivu priču pred spavanje. Šta kažeš?

Ana u nedoumici nabra nosić, pa pomirljivo klimnu.

– Može, ako si baš navalio...

U sledećem trenutku Vera i Tomas su se pogledali, namignuli jedno drugom i zajedno počeli da golicaju Anu. Devojčica se veselo kikotala sve dok nije počela da zapomaže:

– Prestaniteee! Vi niste normalni! Povratiću, a i zakašniti u školu! Mama, ako misliš da me voziš bilo bi ti bolje da požuriš – kazala je ozbiljno Ana.

Vera je često mislila kako je njena sedmogodišnja kćerka previše zrela za svoje godine, ali je isto tako znala da to ide u korak sa njenom inteligencijom. Izdvajala se od druge dece, jer je brzo i precizno pamtila, iako je retko otvarala udžbenike. Vera ju je zbog toga često prekorevala, ali je onda u razgovoru sa Aninom učiteljicom saznala da njena kćerka ima fotografsko pamćenje i izuzetnu sposobnost da se usredsredi, te da ono što čuje na času upija kao sunder. Učiteljica je Veri i Tomasu predložila da Ana krajem godine uradi određene testove i preskoči drugi razred. Bila je apsolutno sigurna da je potpuno spremna

da savlada gradivo trećeg razreda. Supružnici su nekoliko puta razgovarali o tome, ali još nisu doneli odluku. Vera je slutila da će to biti jedna od tema o kojima će diskutovati za večerom, jer se rok bližio kraju. Iako su bili polaskani, ponosni, pa čak u jednom trenutku i ushićeni, nisu bili sasvim sigurni kako bi to uticalo na devojčicu.

Dok je vozila Anu u školu, Vera je već u mislima pre-turala koje je sve predmete potrebno pretresti tog dana i sa kojim klijentima ima zakazane sastanke. Pomislila je kako nije u njenom maniru da otkaže nijedan, pa makar i ne bio hitan, ali se setila da je Ani obećala da će je voditi u poslastičarnicu, pa će gospođa Klara morati da sačeka do sutra... Vera je tužno, sa grižom savesti u srcu, pomislila na usamljenu staricu koja još od Drugog svetskog rata traga za svojom rođenom sestrom. Cela porodica joj je pobijena 1944, a njena mlađa sestra Olga je nestala. Vera je već mesecima radila na tom slučaju, ali nigde nije mogla da pronađe trag koji bi je odveo do Olge Josifovne Švedove, Klarine sestre. Starica se nikada nije udavala, celog života je radila u fabrici u Berlinu i štedela novac kako bi jednoga dana pronašla jedinu, kako je verovala, živu srodnicu – svoju sestru Olgu. Iako joj je Vera naplaćivala pola tarife, bilo joj je žao što njena istraga sporo napreduje, jer među umrlicama do kojih je došla nije bilo zabeleženo ime Olga Josifovna Švedova. Zato je smatrala da nada gospođe Klare nije uzaludna i obećala je sebi da će se još savesnije i odgovornije posvetiti tom slučaju. Dok je ljubila svoju kćerkicu uz obećanje da će je u pet po podne čekati ispred škole, Vera je već sva bila u promišljanjima kome danas dati prednost, a kome otkazati. Smatrala je

takvo ponašanje neprofesionalnim i neodgovornim, ali joj je sreća njene kćerke bila najvažnija.

Oštar bol joj je zaparao grudi kada se setila u kakvim je mukama Anu donela na svet, a još oštiri kada se setila reči lekara koji ju je posetio nekoliko časova nakon porođaja i ravnim tonom joj saopštio:

– Gospođo Miler, iako je Ana prevremeno rođena beba, verujemo da će sve biti u redu. Žilava je to devojčica. Ipak, moram da vam saopštim i jednu lošu vest: nažalost, više nećete moći da rađate. Materica vam je oštećena i biće potrebno da se još koliko danas izvrši operacija. Ja bih predložio potpuno odstranjivanje, jer rane i tako velika oštećenja s vremenom, posebno u menopauzi, mogu da dovedu do najtežih bolesti. Potrebna mi je vaša saglasnost da vam uklonim matericu.

– Želim da vidim svog supruga, doktore... – tiho je odvrtila Vera susprežući jecaje.

– Naravno, gospođo. Gospodin Miler je u hodniku, čeka da vas poseti. Ostaviću vas nasamo, ali ne zadugo, jer ste veoma slabi. I molim vas, pokušajte da mislite pozitivno. To je vrlo važno, posebno zbog predstojeće operacije. Morate biti jaki zbog Ane.

Vera je godinama pokušavala da zatrudni, ali bez uspeha. Kada su Tomas i ona već izgubili svaku nadu, ostala je u drugom stanju. Ana je bila dugo željena i čekana beba, i zato je njeno rođenje za Veru bilo pravo čudo. Sećala se da je dugo, dugo plakala u Tomasovom zagrljaju, a on nije mogao da pronađe reči utehe. Neprestano joj je ponavljao koliko je voli i da je zahvalan Bogu na Ani, i kako će sve biti u redu. I bilo je. Operacija je dobro prošla, Vera se polako oporavljala, a Ana lepo napredovala. Ipak, Vera

nikako nije mogla da zaboravi doktorove reči i morala je s vremenom da nauči da živi sa saznanjem da više neće moći da ima decu. Ponekad bi je, uglavnom kada bi bila previše umorna ili uznemirena, napadali bezrazložni strahovi od smrti. Pomišljala je šta bi se desilo sa Anom ako bi je ona prebrzo napustila, baš kao što je njena majka napustila nju.

Vera, naravno, nije krivila svoju majku za njenu pre-ranu smrt, ali nije mogla da se otme osećanju straha da bi Ana mogla ostati bez nje. Iako je Tomas zaista bio divan, odgovoran, nežan i posvećen otac, Vera je znala koliko je njoj njena prava majka nedostajala u periodu puberteta i adolescencije. Bila je zahvalna Ingrid i Francu na svemu, ali ipak s njima nije mogla da uspostavi onu bliskost koju bi, verovala je, imala da su joj roditelji bili živi. Iako joj niko od njih dvoje nije potvrdio šta se dogodilo s njenim ocem, Vera ga je u svom srcu sahranila. Tako je bilo lakše živeti.

Nakon dvočasovnog sastanka sa klijentom kojem je bilo zakazano prvo ročište već za nekoliko dana, Vera je bila potpuno iscrpljena. Tomas joj je nekoliko puta natuknuo kako bi bilo poželjno da ima sekretaricu, koja bi joj pomogla makar u kucanju, ali ona je to odlučno odbijala, jer ni u koga nije imala poverenja. Naprosto, slučajevi na kojima je radila bili su previše poverljivi i delikatni. Kao ovaj danas.

Karl Šenhauzer joj se, kada ga je prvi put srela, učinio sasvim običnim mladim čovekom, blage naravi. Pa ipak, nervozno trzanje njegovih veđa dok je govorio, krivljenje usana i kršenje šaka u krilu odmah su je naveli na oprez. U nekoliko navrata je čak posumnjala da je reč o podvojenoj ličnosti i zato joj je bilo drago kad je videla

da je tužilaštvo naložilo psihijatrijsko veštačenje ovog tridesetogodišnjaka. Naime, on se teretio za proganjanje i zlostavljanje nekoliko mladih žena, koje su i podnele policiji krivičnu prijavu protiv njega i zatražile zaštitu. Vera se čudila zašto je odabrao baš nju za branioca, a on joj je sa iskrivljenim osmehom odgovorio:

– Zato što ste žena.

Nije joj se nimalo dopalo to što je čula i mogla je da ga odbije, ali je ovaj slučaj za nju predstavljao pravi izazov, jer se u svojoj dotadašnjoj advokatskoj karijeri još nije susrela sa sličnim. Objasnila mu je svoja pravila i posebno naglasila da, ukoliko ne bude potpuno iskren i otvoren prema njoj, od odbrane neće biti ništa. On se na njene reči samo nacerio i nervozno klimnuo. Imao je dobre izgledе, iako ga to nije ni u kom slučaju opravdavalo, jer je svaka od tih žena dobrovoljno stupala s njim u intimne odnose. Bilo je teško razgraničiti koliko je tu bilo zlostavljanja a koliko dobrovoljnog pristanka. Proganjanje je bilo nešto drugo. Karl se pravdao da su ga te žene prijavile samo zato što nisu mogle da se pomire sa činjenicom da bi mu svaka od njih već nakon mesec dana dosadila i morao je što pre da joj nađe zamenu. Zabunu je unosila i činjenica da se potrudio da sve one saznaju jedna za drugu, ne bi li ih više povredio. Otuda njihov gnev, govorio je Veri:

– Ne znam zašto brzo prestanu da me privlače. U početku budem lud za svakom, a već posle mesec dana izgubim interesovanje i krenem u potragu za novom. Trebalo bi da me vidite koliko sam lud za nekom, Vera, potpuno lud, kao ludak u ćeliji obloženoj gumom. Ne prestajem da mislim o njoj, ne jedem, ne spavam, samo sam gladan seksa... Gladan, gladan, gladan... i ta glad ne

prestaje do jutra, kad se probudim i postane mi svejedno. Odjednom, ne želim više da je vidim. I to joj otvoreno kažem. I kažem da želim novu ženu. Sve do jedne počinju da histerišu, plaču, neke mi dolaze na vrata i kukaju, ali ja sam potpuno ravnodušan na njihove žalopojke. Ne znam šta su očekivale! Ljubav do kraja života? To ne postoji. One se čude kad se zakačim za neku od njih, uši mi pocrvene, sva krv mi se slije u glavu. Osvajam ih dok ih ne pridobijem svim sredstvima. Ali nijednu nisam tukao. Osim Trude. Nju sam ošamario, jer me je proganjala dok sam bio s Martom...

– Karle, molim vas da se držimo činjenica i onoga za šta vas terete... Vi kažete da su one proganjale vas, a ne vi njih, dok one tvrde suprotno. Postoje li svjedoci koji bi mogli da potvrde vašu priču?

– Bog mi je svjedok. Mogu li se u sudnici pozvati na Boga? Hoće li mi to uzeti za zlo?

– Karle, Bog vam ne može biti svjedok. Dajte mi ime. Osobu. Nekoga ko bi mogao da potvrdi vašu priču.

– Pa... ima jedan gostioničar, tamo kod njega najčešće izvodim devojke u početku. Zove me žigolo. Ali ja nisam žigolo. Žigolo je onaj koji bude sa ženama zbog novca, zar ne? Ja nisam kriv što mi neka od njih nešto pokloni, poklonim i ja njima. Marti sam čak cipele kupio. Posle me je tim istim cipelama gađala u glavu. Pa, ni tada je nisam udario. Samo sam ravnodušno prošao pored nje, a ona je još više podivljala...

– Koji je to gostioničar, Karle? Kako se zove kafana?

– Ne znam kako mu je prezime. Zove se Rajnhold. A ta prljava rupa koju on naziva gostionicom zove se *Medved* i nalazi se u Singerštrase. Eto, idite pa ga pitajte.